

Date: 11th December-2025

MADANIYATLARNING O‘ZARO ARALASHUVI VA GIBRID
MADANIYATLARNING PAYDO BO‘LISHI

Raximov Sherbek Kamolovich

O‘zbekiston Respublikasi IIV Malaka oshirish instituti

Maxsus fanlar sikli o‘qituvchisi, mayor

Annotatsiya: Mazkur maqolada globallashuv sharoitida turli madaniyatlarning o‘zaro ta’siri va ularning sintezi natijasida gibrid madaniyatlarning shakllanishi tahlil qilinadi. Maqolada madaniyatlarning aralashuvining ijtimoiy, iqtisodiy va ma’naviy omillari, shuningdek, gibrid madaniyatlarning xususiyatlari va ularning jamiyatda tutgan o‘rni muhokama etiladi. Globallashuv madaniyatlarning xilma-xilligini saqlash va yangi madaniyatlarning shakllanishi uchun imkoniyatlar yaratishining ahamiyati ta’kidlanadi.

Kalit so‘zlar: Globallashuv, madaniyatlarning o‘zaro aralashuvi, gibrid madaniyatlar, madaniyat sintezi, madaniyatlarning transformatsiyasi.

Аннотация: В статье анализируется взаимодействие различных культур в условиях глобализации и формирование гибридных культур в результате их синтеза. В статье рассматриваются социальные, экономические и духовные факторы культурного смешения, а также особенности гибридных культур и их место в обществе. Подчеркивается важность глобализации в сохранении культурного разнообразия и создании возможностей для формирования новых культур.

Ключевые слова: глобализация, культурное смешение, гибридные культуры, культурный синтез, культурная трансформация.

Abstract: This article analyzes the interaction of different cultures and the formation of hybrid cultures as a result of their synthesis in the context of globalization. The article discusses the social, economic and spiritual factors of the mixture of cultures, as well as the characteristics of hybrid cultures and their role in society. The importance of globalization in preserving the diversity of cultures and creating opportunities for the formation of new cultures is emphasized.

Keywords: Globalization, mixture of cultures, hybrid cultures, cultural synthesis, transformation of cultures.

Vatanimiz mustaqilligining ma’naviy asoslarini mustahkamlash, milliy qadriyatlarimiz, an’ana va urf-odatlarimizni asrab-avaylash, insonlar, ayniqsa, yosh avlod qalbi va ongiga, xalqiga, ona yurtiga muhabbat, istiqloлга sadoqat tuyg‘ularini chuqur singdirish masalasi bugungi kunda tobora dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Zamonaviy dunyoda globallashuv jarayonlari tobora kuchayib borayotgan bir vaqtda, milliy madaniyat, an’analar va qadriyatlar saqlanishi va rivojlanishi dolzarb masalaga aylangan. Ayniqsa, yoshlar orasida global ta’sirlar kuchli bo‘lib, ularning milliy o‘zlikni saqlashi va rivojlantirishi muhim vazifaga aylanmoqda.

Globallashuv jarayoni bilan birga dunyodagi madaniyatlar o‘rtasidagi chegaralar asta-sekin yo‘qola boshladi. Texnologiyalarning rivojlanishi, migratsiya va aloqa

Date: 11th December-2025

vositalarining keng tarqalishi natijasida turli madaniyatlar bir-biri bilan jiddiy aloqada bo'lib, o'zaro ta'sirlasha boshladi. Bu jarayon natijasida yangi, gibrid madaniyatlar shakllanmoqda, ular bir nechta madaniyatning xususiyatlarini o'zida birlashtirgan holda paydo bo'lmoqda. Madaniyatlarning o'zaro aralashuvi nafaqat an'anaviy qadriyatlarining o'zgarishiga, balki yangi madaniyatlarning shakllanishiga ham olib kelmoqda.

Bu maqolada globallashuv sharoitida madaniyatlarning o'zaro aralashuvi, gibrid madaniyatlarning paydo bo'lishi va ularning jamiyatda tutgan o'rni muhokama etiladi.

Globallashuv – bu dunyo miqyosida iqtisodiy, siyosiy, madaniy, texnologik va ijtimoiy aloqalarning kuchayishi va o'zaro bog'lanish jarayonidir. Boshqacha qilib aytganda, globallashuv – davlatlar, mintaqalar, jamiyatlar va iqtisodiyotlar o'rtasidagi chegaralarni yumshatish, ularning o'zaro aloqalarini va ta'sirini kuchaytirish jarayonidir.

Gibrid madaniyat deganda, ikki yoki undan ortiq turli madaniyatlarning o'zaro ta'siri natijasida shakllangan yangi madaniyat shakli tushuniladi. Gibrid madaniyatlar o'ziga asos bo'lgan madaniyatlarning xususiyatlarini birlashtirib, yangi va o'ziga xos madaniyat modellarini yaratadi. Bu jarayon globallashuv, migratsiya, texnologiyalarning rivojlanishi va madaniyatlarning o'zaro aloqasining kuchayishi bilan bog'liq.

Gibrid madaniyatlarning paydo bo'lishi

birinchidan, globallashuv va madaniyatlarning o'zaro ta'siri: Globallashuv bilan birga madaniyatlarning chegaralari ancha pastlashdi. Turli mamlakatlar va jamiyatlar o'rtasidagi aloqalar kuchaydi, natijada madaniyatlar bir-biriga singib, yangi formalarni shakllantira boshladi.

ikkinchidan, migratsiya va multimadaniyatlilik: Migrantlar o'zlari bilan birga o'z madaniyatlarini olib yuradilar va yangi joydagi madaniyat bilan o'zaro ta'sirlashadi. Bu jarayon gibrid madaniyatlarning shakllanishiga olib keladi.

uchinchidan, texnologiyalarning rivojlanishi: Internet, ijtimoiy tarmoqlar va boshqa aloqa vositalari orqali turli madaniyatlarning ta'siri tezda tarqaladi. Bu gibrid madaniyatlarning tezda shakllanishiga imkon beradi.

to'rtinchidan, madaniyatlarning sintezi: Gibrid madaniyatlar an'anaviy va zamonaviy, mahalliy va global elementlarni birlashtirib, yangi madaniyat modellarini yaratadi. Masalan, K-pop (Koreya pop-muzikasi) G'arb pop-muzikasi va koreys an'anaviy madaniyatining sintezidir.

beshinchidan, ijtimoiy va iqtisodiy omillar: Savdo, turizm va xalqaro hamkorlik madaniyatlarning o'zaro aralashuvini kuchaytiradi. Bu gibrid madaniyatlarning paydo bo'lishi uchun muhit yaratadi.

Madaniyatlarning o'zaro aralashuvi va gibrid madaniyatlarning paydo bo'lishi ba'zan salbiy oqibatlarga ham olib kelishi mumkin. Quyida ushbu jarayonning asosiy salbiy tomonlarini muhokama qilamiz:

Mahalliy madaniyatning yo'qolishi. Gibrid madaniyatlar shakllangan sari an'anaviy va mahalliy madaniyatlar o'ziga xosligini yo'qotishi mumkin. Globalizatsiya tufayli kichik xalqlarning urf-odatlarini va qadriyatlari yo'qolib, ommaviy madaniyat ularning o'rnini egallaydi.

Date: 11th December-2025

Milliy identifikatsiyaning zaiflashishi. Turli madaniyatlarning aralashuvi natijasida milliy o'ziga xoslik yo'qolishi mumkin. Ayniqsa, yoshlar orasida milliy qadriyatlar unutilib, global standartlarga intilish kuchayadi. Bu esa milliy birdamlikka putur yetkazishi mumkin.

Madaniy nomuvofiqlik va ziddiyatlar. Turli madaniyatlarning aralashuvi madaniy mojarolarga sabab bo'lishi mumkin. Turli jamiyatlar o'rtasidagi urf-odatlar va qadriyatlarning farqliligi tushunmovchiliklarni keltirib chiqaradi. Natijada jamiyatda ijtimoiy ziddiyatlar kuchayishi mumkin.

Assimilyatsiya va mustamlakachilikning yashirin shakllari. Ba'zi kuchli madaniyatlar boshqalariga nisbatan ustun kelib, ularni o'ziga bo'ysundirishi mumkin.

An'anaviy qadriyatlarning buzilishi. Gibrid madaniyatlarning shakllanishi natijasida ba'zan axloqiy va diniy qadriyatlar zaiflashishi mumkin. Masalan, G'arb madaniyati ba'zi jamiyatlarga kirib kelishi bilan an'anaviy oilaviy qadriyatlar va urf-odatlar o'z ahamiyatini yo'qotishi mumkin.

Madaniyatsizlashuv xavfi. Turli madaniyatlarning aralashuvi natijasida yagona, lekin sayoz madaniyat shakllanishi mumkin. Bu jarayonda madaniyatlarning boyligi va xilma-xilligi kamayadi, natijada barchaga o'xshash, lekin chuqur ildizlarga ega bo'lmagan madaniyat paydo bo'ladi.

Madaniyatlarning o'zaro aralashuvi va gibrid madaniyatlarning shakllanishi nafaqat ijobiy, balki salbiy oqibatlariga ham ega. Agar bu jarayon nazoratsiz ketadigan bo'lsa, milliy o'ziga xoslik va an'anaviy qadriyatlar yo'qolib, jamiyat ijtimoiy va madaniy inqirozga uchrashi mumkin.

Yoshlar har qanday millatning kelajagi va ularning milliy qadriyatlarni saqlab qolishdagi roli ahamiyatli. Biroq, globalizatsiya ta'sirida yoshlar orasida g'arb madaniyati, til va moda oqimlari keng tarqalmoqda. Bu esa milliy an'analar, til va madaniy merosning pasayishiga olib kelishi mumkin. Shuning uchun yoshlarni milliy qadriyatlarni qadrlashga va ularni saqlashga undash zarur.

Yoshlar o'zligini saqlashda oilaning, jamiyatning va ta'lim tizimining o'rni nihoyatda katta. Ta'lim tizimi milliy qadriyatlarni yosh avlodga yetkazishda muhim vosita hisoblanadi. O'zbekistonning yoshlariga milliy tarix, san'at, madaniyat va an'analar haqida chuqur bilim berish, ularni o'z milliylikiga hurmat bilan qarashga o'rgatish zarur. Shuningdek, oilaning roli ham katta, chunki oilaviy qadriyatlar va oila a'zolarining o'rnak ko'rsatishi yoshlarning milliylikni qabul qilishiga ta'sir qiladi.

Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev buyuk ajdodlarimiz haqida: **“Buyuk ajdodlarimizning betakror va noyob ilmiy-ma'naviy merosi biz uchun doimiy harakatdagi hayotiy dasturga aylanishi kerak”** – deya ta'kidlagani biz uchun dunyoda faxrlanadigan allomalarimizni bilishimiz, ular tomonidan yaratilgan ilmiy merosini o'rganishimiz va kelajak avlodlarga o'rgatishimiz zarur.

Xulosa va takliflar

Madaniyatlarning o'zaro aralashuvi va gibrid madaniyatlarning shakllanishi ba'zan milliy madaniyatlarning yo'qolishiga, an'anaviy qadriyatlarning zaiflashishiga hamda jamiyatda madaniy nomuvofiqlik va ziddiyatlarning kuchayishiga sabab bo'lishi mumkin.

Date: 11th December-2025

Bundan tashqari, global madaniyatning milliy madaniyatlar ustidan hukmronlik qilishi madaniy mustaqillikka tahdid soladi. Agar ushbu jarayon nazoratsiz ketadigan bo'lsa, mahalliy xalqlarning o'ziga xosligi yo'qolib, umumiy, lekin sayoz madaniyat shakllanib qolishi ehtimoli mavjud.

Milliy madaniyatimizni asrash uchun quyidagi takliflarni ilgari surish mumkin:

birinchidan, milliy madaniyatni himoya qilish bo'yicha davlat dasturlarini ishlab chiqish;

ikkinchidan, ta'lim tizimida milliy qadriyatlarni mustahkamlash, maktab va universitetlarda milliy madaniyat, tarix va qadriyatlar bo'yicha maxsus fanlar va dasturlar ishlab chiqish;

uchinchidan, ommaviy axborot vositalarida milliy madaniyatni targ'ib qilish televideniye, internet va ijtimoiy tarmoqlarda milliy madaniyat, urf-odatlar va an'analarni targ'ib qiluvchi kontent yaratish;

to'rtinchidan, madaniy almashinuvni nazorat qilish va milliy madaniyatni ustuvor qo'yish, chet el madaniyatining ta'sirini kamaytirish uchun milliy madaniyatni rivojlantirish va targ'ib qilishga ko'proq e'tibor berish;

beshinchidan, madaniyatning iqtisodiy asoslarini mustahkamlash, mahalliy madaniy mahsulotlarni (milliy kiyimlar, kitoblar, filmlar) ishlab chiqarishni rag'batlantirish;

oltinchidan, o'zbek tilini himoya qilish va rivojlantirish, madaniyatning asosiy omillaridan biri til hisoblanadi. Shuning uchun mahalliy **o'zbek tilini** saqlash va rivojlantirish uchun ta'lim, ilm-fan va ommaviy axborot vositalarida uning qo'llanilishini rag'batlantirish muhimdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Mirziyoyev Sh. "O'zbekiston madaniy merosi – yangi Renessans poydevori" mavzusidagi IV xalqaro kongressda so'zlagan nutqidan. 2020-yil 16-dekabr.
2. Nizamov, O. (2010). *Globalizatsiya va milliylik*. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi. 12-14.
3. G'ayratova J. R. "Madaniyatlararo aloqalar va globalizatsiya: yangi dunyo tartibi". *Modern Education and Development*, 2024, 17(5), 145-147.
4. Ibragimov O. U. "Madaniyatlararo muloqot va uning zamonaviy jamiyatdagi ahamiyati". *Obrazovanie Nauka i Innovatsionnye Idei v Mire*, 2024, 53(2), 62-65.
5. Zubaydova N. N. va Sadullayeva D. Sh. "Madaniyatlararo muloqot yutuqlari va istiqbollari". *The Role of Exact Sciences in the Era of Modern Development*, 2024, 2(9), 11-15.
6. Held, D., & McGrew, A. (2002). *Globalization Theory: Approaches and Controversies*. Polity Press. pp. 19-21.

